

50 din., četrt leta 16 din. Izven Jugoslavije: Celo leto 120 din. Inzerati ali oznanila se zaračunajo po dogovoru; pri večkratnem inseriranju primeren popust. Upravišтво sprejema naročnine, inzerate in reklamacije. Telefon interurban št. 113.

STRAŽA

Neodvisen političen list za slovensko ljudstvo

Poštnina plačana v gotovini.

STRAŽA izhaja v ponedeljek, sredo in petek. Uredništvo in upravišтво je v Mariboru, Koroška cesta št. 5. Z uredništvom se more govoriti vsaki dan samo od 11. do 12. ure. Rokopisi se ne vračajo.

Nezaprite reklamacije so poštnine proste. Telefon interurban št. 113.

52. štev.

Maribor, dne 9. maja 1923.

Letnik XV.

Naš odgovor Velesrbom.

«Straža» je objavila članek iz beograjskega lista «Vreme», v katerem se jasno zrcali, kaj mislijo mero-dajni zastopniki srbstva o sporazumu s Hrvati in po-sebno s Slovenci. Človeku se zdi, ko bere tisti članek, kakor da bi bral svetopisemsko zgodbo o bogatinu pri bogato obloženi mizi in ubogem Lazarju. Ubogi Lazar smo mi Slovenci, ki moramo biti zadovoljni, da pobi-ramo po tleh drobtinice, ki padajo raz obložene mize beograjske velesrbske porodice. Iz vsake vrstice tega članka odseva, da moramo Slovenci biti zadovoljni, da se nas sploh milostno tolerira v državi SHS, da se nas kot nepotreben balast kakega lepega dne ne izbrene kot vsiljivega berača. Pa ne samo to, ima se nas celo za degenerirano in po avstrijkanstvu zastrupljeno vejo troimenega naroda. Najboljše je zato, da se nas odseka, da ne zboli celi državni organizem. V odgovor par misli!

Zadnje skupščinske volitve so pokazale, kaj misli-mo Slovenci, Hrvati in Srbi. Jasno je popolnoma, da se Slovenci, Hrvati in Srbi zavedamo, da smo trije narodi, ki smo si pa tako sorodni in po zemljepisni legi in je-ziku drug na drugega navezani, da moramo imeti skup-no državo. Iz te zavesti moramo svobodno ustvarjati potom bratskega sporazuma skupno državo.

Zakaj ne sme nihče izmed nas misliti, da je več ka-kor drugi, da ima glede države kake privilegije. Misli-mo, da je tako mišljenje upravičeno — že po demokra-ciji, ako resno na njo pristajamo. Ako pa ne pripozna-vamo demokratičnih načel ljudskih pravic, ki gredo vsakemu narodu in posamezniku, potem sploh nismo vredni, da smo svobodni, temveč potrebni se biča, da nas ozdravi. Sklicevati se na sporazum, ki ga moramo Slovenci, Hrvati in Srbi med seboj stvoriti, na kake pri-privilegije, je za to že a priori nedemokratično, a še manj pa v smislu bratske slovenske vzajemnosti.

Tako sklicevanje na kake zgodovinske privilegije ali predprave, ima še manj pomena, ako se izkaže, da so vsi privilegiji ali «dobrote», ki so jih izkazovali Srbi Slovincem in Hrvatom več ali manj imaginarne. Kaj pa imamo mi Slovenci od Srbov? Srbi pravijo: vse. Mi pa pravimo: nič. Ponašate se s tem, da ste prelivali za nas na Koroškem kri. Odgovorimo vam lahko, da toliko krvi, ki ste jo prelili za nas na Koroškem, smo tudi mi prelili za vas v Makedoniji proti ustašem. Sicer pa, kje je naša Koroška? V nemških krempljih!

Tudi srbske zasluge glede naših mej proti Italiji so minimalne. Zgubili smo vse, kar se je sploh dalo izgubiti po londonskem paktu. In še to, kar bi se dalo rešiti, smo izgubili po krivdi vodilnih beograjskih (srbskih) krogov. Mislimo le na znano Wilsonovo črto. Postojno in Idrijo. Vse to se nam je ponujalo od Wil-sona, a srbski diplomati niso pristali na ta predlog. Za-mudili so pravo priliko in so ga zavrnil, dva mesca po-zneje pa so morali vse odstopiti Italiji, še to, kar bi po-prej lahko rešili. Izgovarjati se tukaj s silo razmer, ne kaže. Če ste imeli dva mesca pozneje pogum, da ste od-stopili, ne oziraje se na ljudsko voljo, imenovano ozem-lje, zakaj ga niste imeli dva mesca poprej in rešili vsaj Wilsonovo črto. Če bi se bili pobotali z Italijani, bi se tudi naš položaj na Koroškem čisto drugače zasukal, ker bi nas Italijani ne ovirali.

Nasproti nam se vedno sklicujete na svoje držav-niške sposobnosti in tradicionalno izkušnost. Škoda, da ste svojo diplomatično dalekovidnost in spretnost najmanj pokazali ravno pri Sloveniji. Ne čudite se tudi, če smo v tem oziru izgubili precej respekta pred va-šimi državniki sposobnostmi.

Oprostite nam, da vam to očitamo, a vedite, rane, ki ste nam jih s svojo nesposobnostjo usekali, še nas vedno bole, posebno takrat, če začnete naštevati «dobro-te», za katere naj bi vam bili hvaležni. Če bi mi v Ma-riboru tudi čakali na tujo pomoč kakor drugod, bi dan-es Maribor ne bil naš. Malo, bore malo smo imeli, ko smo stopili v novo državo, a to, kar smo si ohranili, smo si ohranili z lastno močjo. In to je naša narodna zavest, če tudi po vašem mnenju nimamo ne domovine, ne zgodovine, ne narodne preteklosti. V obrambo svojih pravic se bomo zato tem bolj sklicevali na sedanost in sedanost bo govorila za nas.

Tudi so jako slaba priprava za sporazum vaše ved-ne grožnje z amputacijo. Vedno ponavljate: Udajte se nam na milost ali nemilost, ali vas pa odrežemo od svojega narodnega telesa. Tako, kakor vi govorite, ne govorijo možje, državniki, temveč užaljeni otroci, kate-rim se ne ugodí vsaki njihovi trmi. Zakaj vas bode v oči, če pravimo mi Slovenci, da smo vam enakopravni. Jeli potegovanje za enakopravnost kakšna uzurpacija? Imate li več pravice kot narod ali ljudje, kakor mi?

Vnaprej lahko čisto gotovo trdimo, da tako dolgo ne moremo upati na sporazum, dokler se ne otrese-te predsodkov, da ste vi triumfatorji, mi pa zavojevani sužnji in vaša kolonija. Menda je dovolj jasno, da bi mi Slovenci brez lastne volje na podlagi samih izvoje-valnih načrtov Srbov nikakor ne prišli v Jugoslavijo. Če smo se torej prostovoljno vam pridružili, je zato tu-

di čisto jasno, da smo z vami enakopravni, da zahteva-mo tudi pravice, ki nam gredo po božjem in človeškem pravu.

Ko bi več zahtevali, kakor to, da bi nas Srbi za-sužnjili, bi se smeli razburjati. Če pa zahtevamo le naj-primitivnejše človeške pravice, je naravnost smešno, se nad tem pohujševati. Če se smejo Albanci, ki so še na-pol divji, potegovati za svoje pravice, ne bo menda pre-več, če zahtevamo isto tudi Slovenci, ki, imamo nekaj zapadne kulture, ne «orientalske».

Tudi očitanje, da mi Slovenci s svojim avstrija-kantstvom zastrupljamo državo, je več kakor neumno. Če bi obstoj naše avstrijkanstva, naše zastrup-ljevanje? Ali v tem, da se potegujemo za svojo avtono-mijo? Dajte nam jo in nič več vas ne bomo nadlegovali in «zastrupljali» vaših razmer, ki nas ne bodo več bri-gale.

Stvarno govorjeno, pa je velik problem, kdo ima več dobrega državljanskega duha in zmisla za dolžnosti do države, Slovenci ali Srbi. Naravnost cinično izzivanje je, nam Slovincem, ki do zadnje pare vse davke plaču-jemo, očitati desorganizacijo in zastrupljanje države. Slovenec plača davka dvakrat toliko kot Srb ali Hrvat. Zastrupljanje države gre od tistih, ki imajo korum-pirano in površno uradništvo in nimajo niti najprimi-tivnejših podlag za dobro upravo države.

Dajte naše slovenske uradnike na tista vodilna me-sta, ki jih zavzemajo vaši nesposobni protežiranci in vam bomo tako «zastrupili» državo, da bo sam Radič hitel v Beograd polagat svojo seljaško republiko Paši-ču pred noge. Slovenci smo pošteno, solidno in iskreno ljudstvo, a nečemo biti sužnji, najmanj pa sužnji ma-lih, pritlikavih in omejenih duhov. Mi smo otroci veli-kega Kreka, ki nas je vedno učil, da je suženjstvo vele-izdaja. Sužnjili nismo tuji nemški krvi, ne bomo tudi sužnjili bratski krvi.

Deloma razumljivo bi nam bilo vaše intransigent-no obnašanje in postopanje do nas, ako bi mi Slovenci bili odvisni od vaše materijelne pomoči. A vi niste naši krušni očetje, mi ne živimo od vaše milosti, nasprotno, milijoni našega davčnega denarja se stekajo v brezno beograjske blagajne. S pomočjo našega denarja si gra-dite nebotične palače po Beogradu, mi pa moramo gle-dati skozi prste in glodati na tem, kar nam je še ostalo od «avstrijkanstvih» razmer. Ko bomo še to izgledali, nas bo vrag vzel, če se ne otresemo še pravočasno vašega «milostipolnega» varstva.

Bratje Srbi, mi čutimo prehudo vpliv vaših izmo-zgovalnih sesalnih cevi na svojem telesu, za to se ne čudite, da postavljamo tako ostro fronto proti vam. Pregovor pravi: «Če sva si midva brata, najni mošnji pa si nista sestri». To je zlo, na katerem boleha naš državni organizem. Nočemo, da bi nas še naprej sla-čili in našemu izgladanemu in slabokrvnemu telesu iz-pili še tisto kri, ki mu je ostala od germanskih krvo-sesov.

Prosto hočemo gospodariti in kar pridobimo na svojih tleh, tudi za sebe uporabiti. Je neodpušljivi greh proti narodu samemu, da bi mi, ki imamo zase dovolj, drugim dobrote delili. Tu velja: Kdor ne skrbi za svoje, je slabši od nevernika. Če bomo imeli pa več, kakor bomo potrebovali in če bodo to zahtevali interesi celokupne domovine, pa bomo Slovenci prvi, ki bodo tako nesebični, da se bodo žrtvovali za skupno domovi-no — Jugoslavijo.

Končno še omenjamo, da bodite Srbi veseli, da Slovenci volimo Srbe za skupno državo. Od nas bode država in Srbi le profitirali in nič izgubili. V balast no-čemo biti nikomur, niti ene pare ne zahtevamo od srb-skega denarja, nečemo vam tudi vsiljevati svojega ne-razumnega «barbarskega dialikta», zahtevamo le, da ga smemo prosto rabiti v svoji avtonomni Sloveniji. Od vas tirjamo le, da sklenite z nami bratski sporazum glede skupnega državnega sožitja. Nobena država na ce-lem svetu ne bo menda tako neumna, da bi odklanjala nad en milijon državljanov samo radi tega, ker nečijo biti centralisti in sužnji kake vladne klike. Vsaka država tudi hoče biti večja kakor manjša. Tega mnen-ja bodo menda tudi srbski državniki, ako njihova dr-žavniška modrost količkaj presega modrost šumadij-skega pastirja. Zato nehaite govoriti o amputaciji, milo-sti in začnite govoriti o bratskem sporazumu. Nato se bomo vsedli k skupni mizi, kjer se bodo po bratskem sporazumu naša srca tako razširila, kakor je široka naša lepa jugoslovanska domovina. — Dr. J. J.

Politični položaj.

Iz verifikacijskega odbora. Na drugi seji verifika-cijskega odbora so demokrati nadaljevali z najrazlič-nejšimi pritožbami proti mandatam, ki jih niso dobili. Iznesli so celo pritožbo dr. Kukoveca glede volitev v vo-lilnem okrožju Maribor-Celje in pritožbo dr. Žerjava glede volitev v okrožju Ljubljana-Novomesto. Odbor si je osvojil načelo, da se morejo proti volitvam pritožiti samo volilci dotičnega okraja in je demokratske pritož-be takoj zavrnil. Vsi mandati v Sloveniji so verificira-

ni in tako prideta dr. Kukovec in dr. Žerjav v parla-ment lahko samo še kot poslušalca na galerijo.

O teroristični akciji policajdemokratov se je govo-rilo tudi na seji verifikacijskega odbora. Ko so demo-kрати podtikali vsakovrstno protidržavnost Radičevi stranki, se je oglašil poslanec g. dr. Hohnjec ter rekel med drugim: «Veliki pokret med hrvatskim narodom, ki je spojen z Radičevim imenom, je izraz velikega nezadovoljstva hrvatskega naroda z ureditvijo in u-pravo države. Centralizem je sklopil hrvatski narod v eno bojno falango. Centralisti in hegemonisti so po-gazili vse hrvatske tradicije, zato ni čudno, da se je proti temu dvignila masa hrvatskega naroda. Srbi se lahko zahvalijo Svetozaru Pribičeviću in njegovemu nasilnemu centralizmu, da je porastel Stjepan Radič. Ako se nadalje govori o nasilju, opozarja govornik de-mokratsko gospodo na neverjetna nasilja in zločine, ki jih je zakrivila organizacija, ki se skriva pod ime-nom Orjuna. Kako se morejo demokrati pritoževati proti nasiljem drugih strank, ko je znano, da so sami ustanovili teroristično organizacijo z namenom, da bi diskreditirani demokratski stranki s terorjem ponovno pomagali do politične oblasti. Če je kje potrebna pre-iskovalna enketa, je gotovo na mestu proti Orjuni. De-mokratska poslanca Grisogono in Wilder sta skušala braniti Orjuno ter sta zatajila njen demokratsko-stran-karski značaj. Od vseh strank, ne samo od strani Ju-goslov. kluba in Jugoslov. muslimanske organizacije, marveč največ od strani radikalov so padle ostre besede proti Orjuni. Navzoč je bil tudi notranji minister Vu-jčić.

Finančni minister nam obeta proračun za leto 1923-24 z napovedjo varčevanja in zvišanja državnih dohodkov ter z obljubo skorajšnjega ravnotežja. Prvič smo mi ena onih maloštevilnih držav, ki še nismo ni-koli videli državnega letnega računskega zaključka. — Čudno je pri nas že glede proračunskih deficitov, kaj naj še le rečemo glede dejanskega deficita! Od kod se plača, to se končno že še ugotovi, zakaj in kako se pa denar porabi, to pa pri naši upravi ni mogoče dognati. Mesto obljub bodočega ravnotežnega proračuna bi nam minister bolj ustregel, če bi se bil držal ustave ter vsaj v mejah možnosti predložil računski zaključek za pre-teklo leto. Finančni minister tudi mnogo obeta in zida na nemških reparacijah, ko nam je vendar znano, ko-liko afer se je že spleto okrog tega, kar je dosedaj pri-šlo iz Nemčije, ko si lahko mislimo, koliko afer bo še, in ko niti francoski, niti angleški državniki ne zidajo postavk svojega proračuna na nemških odškodninah. Kratko rečeno: od ekspozeja fin. ministra pa do sana-cije naših financ je še silno daleč.

Komunike demokratskega kluba. Napovedani ko-munike demokratskega kluba je izšel za nedeljo ter se bavi z bivšo koalicijo. Demokrati tožijo, da so jo zru-šili radikali, ki so v svojem strankarskem interesu ho-teli izvesti volitve v narodno skupščino. Ta napaka se je povečala še z volilno prakso radikalne stranke, ki je vporabila vsa sredstva, da reducira demokratsko stran-ko in pomore sovražnikom legalne ureditve države. S tem je bila premagana ideja državnega in narodnega edinstva. Ta položaj se je poslabšal še z službenimi po-gajanji radikalne stranke s Hrvatsko republikansko se-ljačko stranko. Ta politika znači popolen polom držav-ne ideje in cepitev naroda na tri različne narodne in državne individualnosti. Nato govori komunike o bivši vladni krizi in o pogojih demokratov, ki so zahtevali, naj bo sedanja protizakonito izvoljena skupščina samo začasna. S homogeno radikalno vlado, pravi komunike, je ustvarjen položaj, ki more imeti za posledico tudi dr-žavno krizo, ker bo vlada odvisna od milosti plemens-kih in verskih skupin, ki zahtevajo, da se razdeli dr-žava na plemenske in pokrajinsko-zgodovinske drža-vice. Komunike konča, da bo demokratska stranka radi tega vodila brezobzirno opozicijo proti Radič-Pašičevi vladi.

Razprave o uradniškem vprašanju v vladi. Med tem ko demokrati s svojimi predrznimi in smešnimi zahtevami in pritožbami zavlačujejo delo verifikacijs-kega odbora, vlada mnogo dela. Vsaki dan so seje mi-nistrskega sveta in gospodarsko-finančnega ministrs-kega odbora. Mnogo se razpravlja o uradniškem vpra-šanju in sedaj so se že sporazumeli glede redukcije uradništva. To redukcijo bo izvršila posebna strokov-njaška komisija, v kateri bodo poleg zastopnikov fi-nančnega ministrstva tudi po en zastopnik ministrstva, v katerem se bode reduciral, in pa po en strokovnjak. — Uradniški zakon bo precej spremenjen in bodo od-padle razne točke, ki so jih vrinili demokrati. Tako bo menda odpadla tudi ona obznanska točka, ki govori o persekucijah proti vsem uradnikom, ki niso po poli-tičnem mišljenju v vladnem taboru. Glede svojih sej so ministri precej rezervirani in tako se o zakonskih načrtih ne da točno govoriti.

Radič v Gjevgeliji. Radičevo grožnjo na znani za-grebski manifestaciji, kjer je dejal, da se bo njegova stranka tudi čez Srbijo razširila, jemljejo policajde-mokrati za zelo resno. «Preporod», Pribičevićeva fašis-tovsko glasilo, ki izhaja v Beogradu, že poroča, kako

so v neki kavarni v Gjevgljeli nazdravljali Radiču ter smatra ta za največjo nevarnost edinstva.

Po svetu.

Reška ladjedelnica odpušča delavce radi pomanjkanja dela. Sedaj je odpustila še tisto pičlo število, kar je od prej preostalo. Ladjedelnica nima sploh nobenega dela in obljube Italijanov, ki so obetali, da bodo poslali svoje ladje v popravilo, so se izkazale kot prazne. Sedaj je na Reki zopet par tisoč več brezposelnih, ki ječe pod pritiskom italijanašev.

Francoski odgovor na nemško ponudbo. Odgovor francoske in belgijske vlade je bil izročen vsem zavezniškim vladam. Odgovor ugotavlja, da je Nemčija sama organizirala pasivno upornost v Poruhru, ki jo izvaja zlasti nemško uradništvo. Številni so tudi zločini sabotaže itd., vsled česar je bilo ogroženo tudi življenje zavezniških vojakov. Dokler traja ta odpor, Francija in Belgija ne bosta razpravljali o nemški ponudbi. — Svota 30 milijard je nesprejemljiva, ker niti z daleka ne pokriva škode, ki so jo naredile nemške armade na francoskih in belgijskih tleh. — To noto označuje nemško časopisje kot neslvarni propagandistični spis, v katerem hoče francoska vlada vplivati na evropsko javno mnenje.

Angleška vlada glede nemške note. Svoje stališče bo vlada te dni objasnila v zbornici, po izjavah angleških politikov in diplomatov se pa že vidi, da angleška vlada meni, da bi bil skupni odgovor napram berlinskemu kabinetu bolj uspešen kakor pa samo francosko-belgijski. Angleška vlada sicer priznava, da sta sicer Francija in Belgija sami zainteresirani na zasedbi ruhrskega ozemlja, povdarja pa, da ne bi nasprotovala ničesar temu, da bi zavezniki izjavili, da reparacijska pogajanja niso odvisna od tega dejstva in bi reparacijsko vprašanje razpravljali in rešili brez ozira na situacijo v Poruhru. Angleška vlada je uradno izjavila, da so nemški predlogi nesprejemljivi, vendar pa meni, da so predlogi lahko izhodišče za možnost ugodnih pogajanj.

Češko-rumunska pogodba. Defenzivna pogodba med Čehoslovaško in Rumunijo, sklenjena v aprilu leta 1921, se je podaljšala, ker sta obe vladi izprevideli, da je to v interesu ohranitve miru.

Spomini tvorničarja Forda. Tvorničar znanih Fordovih avtomobilov, ameriški multimilijarder Ford, je nedavno izdal knjigo, v kateri opisuje svoje življenje. V svojem 25. letu, piše, je živel še na neznatnem posestvu, kjer se je bavil s poizkusi, da sestavi umeten voz, ki ga je imenoval avtomobil. Živel je v strašnem pomanjkanju, ker je ves denar vporabil za poizkuse. Šele čez 10 let je sestavil praktičen avtomobil, na katerega je dobil patent. Prve uspehe je dosegel s 40 leti, ko si je ustanovil majhno tovarno. Slaven pa je postal šele v 50. letu, ko je zgradil največjo tvornico avtomobilov v Ameriki. Kakor se vidi, je samo vstrajnost in delo napravilo iz Forda najbogatejšega moža na celnem svetu.

Dnevne novice.

† Dore Masič. Ravno eno leto je od tega. Ves ljubljanski ljudski dom Te je bil poln. Saj ni bilo skoraj odbora v Ljudskem domu, v katerem ni bilo Doreta, vedno veselega, vedno odkritega, poštenost in resnico ljubečega Masiča. Previdnost naju je družila v delu pri SKSZ in Ljudskem odru. In kako veselo delo je bilo to. Kdo ne bi bil vesel odkritega prijatelja, ki te ne zapusti niti takrat, ko pade čez te zavist in zloba? In v tistih dneh — pred enim letom — si Ti to bil. Edini si bil, ki si odpuščal v globoki veri, da odpuščanje rodi nove moralne sile, poraja nove žrtve idealom, edini, ki v svoji sodniški misli nisi podlegel natočevanju in si dal priznanje delu in doseženim uspehom! Če te ne marajo ljudje, mara te in potrebuje organizacija. Če ne danes, poklicala te bo organizacija jutri in pričakuje, da te najde pripravljenega itd. — si govoril ter vlival v dušo močnatost in ognja. Vedel in razumel si vse, a razumel tudi mladost, ki misli preburno. — V ponedeljek zjutraj si odšel in mi smo za enega moža revnejši. Ko bodo drugi obsipali sveži grob z majskim cvetjem, bom zalival cvetočemu drevesu Tvoje in moje organizacije po nauku, ki si mi ga dal Ti. Hvala Ti, Dore! Med pošteniaki si bil najpoštenjši, med mrtvimi bodi med zmagačmi smrti in laži. Z Bogom, Dore! — Ivo.

Zdravilišče v Slatini in Orjuna. Orjunci so povsod, kjer so se vgnezdili, v veliko nadlego miroljubnemu prebivalstvu. Upravičeno ogorčene pritožbe radi ustanovitve pretepaške Orjune nam prihajajo tudi iz slatinskega zdravilišča. Rogaška Slatina je bila lansko leto dobro obiskana in prišli so tje kaj gostje iz bogve kod. Med gosti ni bilo opaziti samo Slovencev, Hrvatov in Srbov, ampak tudi veliko Madžarov in Nemcev. Med vsemi slatinskimi gosti je vladala za časa sezone najlepša sloga in zastopnost, kajti Rogaška Slatina je že znana od nekdanj kot internacionalno zdravilišče in letovišče. Ako pa bodo začeli te mirne goste zbadati orjunci, potem bo letovišče prazno, kajti v letovišče se poda človek radi miru, ne pa radi prepira in pretepa. Ako ne bodo oblasti stopile v najkrajšem času Orjuni pošteno na rep, potem bodo to storili Slatinčani sami, ker si ne bodo pustili kratiti dobrega imena in zaslužka od nekaj privrženih fantalinov. Lepo sliko si bodo ustvarili letoviščarji o zdravniški upravi letovišča, ko bodo zvedeli, da je vrhovni poglavar slatinske Orjune zdraviliški zdravnik. Kot duševni vodja Orjune si g. Kolterer nikakor ne bo napravil reklame, ampak zgubil bo še te paciente, katere je imel doslej.

Izkupila sta jo! Iz Pragerskega nam poročajo: Pred tremi dnevi je sedel v tukajšnji kolodvorski restavraciji neki kmet od nekod iz Dravskega polja ter mirno pil. Kar se prisedeta k njegovi mizi dva mlečnozoba orjuncčka najbrž iz Maribora, mu začeta slikati blaženost Orjune in ga pridobivati za to organizacijo. Kmet fantalina nekaj časa debelo gleda in posluša, nato pa je prismočil prvemu tako zausnico, da je ta pri padcu polomil dve nogi od mize, krog katere so sedeli. Drugi orjunc je hotel pobegniti, a ga je krepka kmetska pest pograbila in ga posadila tako krepko na mizo, da se je ta razklala. Ko je opravil kmet svoj hvalevreden posel, je še dodal svojemu lahkem delu opazko: «Tako in gotovo še hujše se bo zgodilo vsakemu orjuncu, ki bi se drznil samo pogledati k nam na Dravsko polje. Mi Poljanci znamo krotiti štirinogate junce, pa bi ne bi dvonogatih, četudi imajo južne in italijanaške rogove.

Wranglovec zopet ustrelil Slovenca. V ponedeljek, 7. maja zjutraj je finančni stražnik Rus Miha Horoš v občini St. Ilj tik ob državni meji s službeno puško ustrelil nekega Alojzija Mlakar iz Črešnjevca. Mlakar je prekorščil državno mejo med Špiljem in St. Iljem v takozvani Ciganski vasi, blizu postestnika From. — Wranglovec je Mlakarja kar meni nič tebi nič ustrelil. Projektil je Mlakarju predril srce. Bil je pri priči mrtev. Pri Mlakarju niso našli nobene tihopatske robe. Imel je pri sebi pravilne dokumente. Pokopali so ga v St. Ilju. Že isti dan popoldne se je pod vodstvom finančnega komisarja g. Kestlna vršil ogled na licu mesta, ki je ugotovil vse podrobnosti. Proti Wranglovcu Horošu je naperjena stroga preiskava. Vprašamo finančno upravo: Zakaj ne odstrani iz državne službe vse Wranglovce? Ali nimamo dovolj domačinov, ki bi bolje vršili svojo službo nego tujec, ki ne pozna ne našega jezika in ne naših pismenk?

Bitka med srbo- in jugofašisti. Jurjevo, ki se na jugu pod imenom Djurdjev dan praznuje dne 6. t. m. v spomin nekdanjih ustašev, je hotela z manifestacijami praznovati tako Orjuna, kakor tudi srbska nacionalna omladina. Kjer so bili vsaki za sebe, je še šlo, v Zemunu je pa prišlo do prave bitke med fašisti obeh vrst. Spor in prepir se je začel, ko so se pripravljali na obnodo. Orjuna ni hotela iti pod srbsko zastavo, a srbski nacionalisti pa ne pod jugoslovansko. Tako dolgo so se prerivali in prerekali sem in tje, da je eksplozirala bomba, vržena od ene strani. Gruče so se razpršile, na tleh je pa obležalo več težje in lažje ranjenih. Tudi obe zastavi ste raztrgani. Beograjski «Balkan» sedaj zahteva smrt za one, ki so raztrgali srbsko zastavo. — Tako so se srbo- in jugofašisti že stekli drugič v večjem obsegu in to obakrat baš v času, ko so voditelji nacionalistom pripisovali naloge največje važnosti in pomena. V Beogradu so se stekli, ko je Pribičević mislil na proglašenje diktature, in «Djurdjev danak», mesto da bi jih združil, jih je z bombo razgnal. Sploh je nacionalistični pokret do temelja razdvojen vsled političnih intrig. Na Jurjevo je v Beogradu zborovalo tudi srbsko četniško udruženje. Govorilo je 22 govornikov o nalogi in pomenu tega udruženja in lepo so se strinjali, dokler niso prišli do razprave, ali se naj imenujejo četniki srbski ali jugoslovanski. Začeli so se prepirati, večina je pa le zmagala z nazivom «Udruženje jugoslovanskih četnikov.» — Beograjski «Balkan» sedaj protestira ter trdi, da so četniki šli pod Pribičevićevo okrilje.

O našem konzulatu v Celovcu poroča «Slob. Tribuna» sledeče: Položaj našega konzula v Celovcu je zelo težak in delikaten. Celovec je na meji in tvori našo odprto krvavo rano. V mestu in okolici živi vse polno naših bratov, ki ječe pod pritiskom Nemcev in nemčurjev. Toda Celovec je kot obmejno mesto pravo gnezdo raznih tihopapcev z valuto in razno drugo robo. Radi tega je tam položaj našega konzula veliko težji in odgovornejši. Dosedaj je bil tu za konzula g. Rašič, ki je svojo dolžnost vestno izpolnjeval ter so ga vsi spoštovali. On je vedno izvestil vlado o težkem položaju tamšnjih Slovencev ter jih je ščitil pri vsaki priliki, kjer je bilo le mogoče. Naša vlada pa mu njegovega delovanja ni priznala. Enostavno ga je prenestila v Zadar za kazen, ker je tako zahteval naš «glasoviti» dunajski poslanik Tiča Popović, katerega bojkotirajo vsi Jugoslovani, ki živijo na Dunaju, razven par jugoslovanskih tihopapcev. In ta Popović je spravljal v Celovec za konzula nekega Protiča, ki je že na Dunaju pokazal, da zna trgovati tudi na nedovoljen način z valutami in devizami. Celovec kot obmejno mesto bo pa pravi paradiz za trgovino in tihopapstvo našega novega poslanika. Cela naša javnost se upira proti takšnemu neumestnemu postopanju, Nemci pa se vesele, ker bodo zopet lahko kazali celemu svetu našo blamažo, ki jo bomo doživeli s konzulom Protičem.

Jugoslovani na Grškem. V Grčiji živi iokrog 100 tisoč Jugoslovancev in po poročilih, ki jih dobiva bitoljski list «Južna Zvezda», postopa «zavezniška» Grčija s tem našim življenjem še hujše kot s svojimi sovražniki Turki in Bolgari. V severni Grški že dolgo vlada lakota, sedaj so jo pa še poplavili grški begunci iz Male Azije, ki na razbojniški način jemljejo vse, kar jim pride pod roko. Naši ljudje ne dobijo nobene pomoči. Od ene strani jih tare glad, od druge pa grška oblast, in sedaj še ti azijski begunci. Pripravljajo se na izselitev, od naše strani pa ni nikogar, ki bi vzel to stvar v roke. Bolgarija ima v Solunu svojo stalno komisijo, ki skrbi za svoje ljudi v Grški in radi tega so Grki nam Bolgarom še precej obzirljivi. Bolgari so se že razžirali, da bi tudi naše ljudi vzeli s seboj na Bolgarsko ter jih tako rešili vedno hujšega grškega nasilja. Sedaj so začeli Grki vse one Jugoslovane, ki imajo svoje so-

rodnike v Jugoslaviji, celo internirati, češ, da so vojni begunci. Dan na dan bežijo pred strašno internacijo žene in otroci čez mejo, Atene in Beograd si pa med tem obljudljata zavezniško zvestobo.

Vrhovni verski poglavar bosanskih muslimanov «reis ul ulema» je pod policijskim nadzorstvom. To prihaja od afere radi odposlanstva na verski kongres v Carigrad. Kakor smo že poročali, je poslala vlada v Carigrad svojega človeka Hasana Rebaca iz ministrstva ver. Pravi predstavniki muslimanov vladnega uradnika niso hoteli pripoznati kot zastopnika muslimanov in tudi niso hoteli iti z njim v Carigrad. Hasan Rebac je odsel sam. Reis ul ulema je pa dobil od sarajevske policije pismen nalog, da je njegov potni list, ki ga je dobil radi nameravanega potovanja v Carigrad, neveljaven in da so o tem obveščeni policijski komisarijati po postajah. To se pravi, da je verski poglavar bosanskih muslimanov pod policijskim nadzorstvom, kakor hitro se gane iz Sarajeva.

Zaklad kralja Nikole. Na Cetinju izkopanim zabojem z listinami in raznimi dragocenostmi pokojnega črnogorskega kralja Nikole bo sledila, kakor izgleda, nova umazana afera. Nekaj časa so bili zadovoljni, da so te stvari našli, potem so se pa začeli izpraševati, kdo je vse to zakopal in kdo bi o tem lahko kaj vedel. Razni so se oglašili in med njimi tudi Gvozdenović, bivši upravitelj črnogorskega kraljevega dvora, ki je izjavil, da je on vse to zakopal po nalogu gospodina Romadanoviča, ki je bil poprej Nikolin dvorski maršal, sedaj pa SHS generalni konzul v Berlinu. Dragocenosti so se zakopale potem, ko je bila že vsa imovina kralja Nikole konfiscirana za narod Črne gore. Gvozdenovićovo izjavo prinašajo beograjske «Novosti» ter vprašujejo, kako more kot generalni konzul zastopati našo državo človek, ki pet let molči ter pusti v zemlji zakopane arhive in druge stvari od velike vrednosti in važnosti. Za koga je Romadanović vse to skril in kako se je sedaj vse to odkrilo, to se še ne ve in tudi to ni znano, če bode generalni konzul Romadinović klican na odgovornost.

Veledajdaška afera v Subotici. Senzacija, katero so delali z aretacijo dr. Graberja in dr. Nagyja, voditeljev madžarske stranke, se je preobrnila in gotovi krogi, ki vidijo na okrog vse polno zarotnikov, ne bodo prišli na svoj račun. Iz Beograda so poslali grafologa in ta je ugotovil, da je dr. Graberjev podpis na pismu, ki naj bi bilo poslano madžarskim fašistom, ponarejen. S tem je odkrito podlo delo denuncijantov. Dr. Graber in dr. Nagy sta puščena na prosto in zahtevata sedaj, da se uvede preiskava proti denuncijantom.

Samomorij v Zagrebu. V soboto, dne 5. t. m., so si v Zagrebu tri osebe poskusile vzeti življenje. V obrtni šoli se je obesil šolski sluga Franjo Gašparič. Bil je 18 let šolski sluga, toda sedaj mu je bilo mesto odpovedano in je šel v obupu v smrt. — Neka Ineka Verečnik se je skušala na originalen način rešiti bede in pomanjkanja. Splezala je na visoko drevo in se vrgla z glavo navzdol na cesto. Vendar se ni ubila, temveč samo težko poškodovana. — Kot tretja je poskušala samomor neka neznana žena. Skočila je z mosta v Savo, toda rešili so jo ribiči, ki so v čolnu lovili ribe.

Tiralica za morilec Dragičevićem. Poročali smo že, kako so oblasti mirno trpele in gledale, da se spravi v varnost bivši srezki načelnik iz Bos. Gradiške Kosta Dragičević, ki je ubil Hrvata Valterja, in sedaj, ko je ta morilec menda res izvršil svojo napoved, da bo začel komitovati po bosanskih planinah, še le pride po vesteh «Službenih Novin», za njim tiralica. «Službene Novine» tudi ugotavljajo, da je po izjavah mnogih prič izvršen umor brez potrebe silobrana in tudi brez kakega prepira ali napada.

Orjunaška nasilstva na Hrvatskem. V hrvatskih mestih se dan za dnem dogajajo nasilstva orjunciev, ki jih vrše pod okriljem oblasti, tako da je ljudstvo brez moči proti temu terorju. Če si hoče prebivalstvo samo poiskati zadoščenje, takoj poseže vmes policija in celi upravni aparat, samo da se nobenemu orjuncu in plačniku ne skrivi niti lasu. Tako so n. pr. imeli pred par dnevi orjunci v Koprivnici svoj «dan», ko so navalili na mirne Hrvate ter jih pretepali. Začeli so s tem, da so napadli tajnika hrvatskega Sokola Žličarja, katerega je orjunc Radančević težko ranil iz samokresa. Potem so napadli še druge člane hrvatskega Sokola, ki so nosili sokolske znake. Pri napadu na mirno prebivalstvo je sodeloval tudi en vod vojaštva, ki je s svojimi bajonetmi ščitil razbojnike. Policija drugi dan ni aretirala orjunašev, ki so streljali in ogrožali ljudstvo, temveč hrvatske Sokole, ki so bili od orjunciev prebatinjeni, češ, da so izzivali, ker so nosili znak hrvatskega sokolstva.

Plamenac iz Amerike izgnan. Združene države Severne Amerike so izgnale bivšega črnogorskega ministrskega predsednika Jovana Plamenaca, ki je prišel iz Italije v Ameriko z namenom, da tam agitira proti naši državi.

Proces proti polkovniku Gojkoviću. V znano solunsko afero je bil zapleten tudi polkovnik Gojković, sin slavnega generala Ilije Gojkovića. On se je nahajal med časom, ko si je brezvestna tedanja vlada to afero izmislila, da bi spravila na ta način s poti nekatere pošteniake, v Rusiji, kjer se je mudil v posebni misiji. Ko je zvedel, da je tudi on zapleten v afero in da so njegovi tovariši, člani organizacije «Ujedinjenje ali smrt», obsojeni na smrt, se ni hotel več vrniti na solunsko fronto, temveč je pristopil k boljševikom, ki so ravno takrat napravili v Rusiji prevrat. Ker se ni vrnil, je bil obsojen na smrt in contumaciam. On je nadalje služil v sovjetski armadi, kjer je celo avanžiral. Nazadnje pa se je naveličal klatenja po svetu ter se vrnil v domovino, kjer se je predal oblastem. Vlada je odre-

dila revizijo procesa in v soboto, dne 5. maja, je bil Gojkovič popolnoma oproščen. Polkovnik Gojkovič je v srbski vojski slovel kot eden najboljših oficirjev ter je imel najvišja odlikovanja.

Ogromno škodo povzročajo v Srbiji v topličkem okraju neke posebne mušice, katerih pik je smrtonosen za živino. V tem okraju je poginilo vsled pika teh muh veliko število svinj, konj, ovc in goved ter so ljudje popolnoma obupani, ker ne pomagajo nobena sredstva.

Strašno maščevanje v Črni gori. Vsled slabih varnostnih in upravnih razmer se množijo v Črni gori tako strašni zločini, da ne najdemo primera v kriminalni zgodovini teh krajev. Blizu Čeva so napadli razbojniki patruljo, ki je nosila 200.000 din. za invalidske podpore. Enega žandarja so ubili, dva ranili in denar odnesli. Ljudski glas je označil za vodjo tega roparskega zločina nekega znanega komita, ki je doma iz Cucan blizu Cetinja. Par dni nato so neznani storilci izvršili strašno maščevanje nad hišo in rodbino tega komita. Po noči so hišo obkolili ter jo zažgali in pustili v njej zgoreti odmetnikovo mater, ženo, 18letno sestro in 14letnega brata. Samo stara mati, slepa starica od 95 let, se je rešila. Eni pravijo, da je to storil neki drugi komit Nikčević, ki ne pusti, da bi druge bande ropale siromake ter uživa sloves nekakega vŕruha siromakov, drugi pa trdijo, da so se tako strašno maščevali sami invalidi, ki so čakali na oropan denar kot na edino rešitev iz lakote in bede.

Petrolejski izviri v Banatu. Pred par dnevi so v Vel. Bečkerek, v bližini domobranske vojašnice odkrili petrolejski vrelec. Pri popravljanju nekega vodnjaka so morali istega za par metrov poglobiti, pri kopanju pa je začela izvirati iz tal tekočina, ki so jo strokovnjaki spoznali za petrolej, ki gori užgan z rdečkastim plamenom. Pozvali so iz Beograda strokovnjake, ki bodo izvršili natančno preiskavo ter izdelali načrt za izrabljanje.

Koliko bank je v naši državi? Po statistiki finančnega, trgovskega in industrijskega ministrstva imamo v naši državi vsega skupaj 585 bank. Od tega števila pripade največji del Srbiji, ki ima brez Beograda 162 bank. Če k temu prištejemo še 61 bank, ki jih ima Beograd, ima Srbija 232 bank ali 37 odstotkov od celotnega števila. Na drugo mesto pride Hrvatska, ki jih ima brez Zagreba 134. V Zagrebu samem je 29 bank. Vseh skupaj je na Hrvatskem 163 bank ali 28 odstotkov. V Bosni in Hercegovini je 67 bank, med temi 17 v Sarajevu. V Banatu, Bački in Baranji 110, v Sloveniji 9 in v Dalmaciji 11 bank. Skupna vplačana glavica teh bank je znašala leta 1921 829.846.000 dinarjev. Za leto 1922 se je glavica gotovo podvojila, ker je večina bank na svojih zborovanjih sklenila, zvišanje glavice. Tako bi ista l. 1922 znašala v celi državi nad 1600 milijonov.

OBČNI ZBOR ZADRUŽNE GOSPODARSKE BANKE d. d. V LJUBLJANI.

Predsednik Upravnega sveta dr. Jakob Mohorič odprl občni zbor delničarjev dne 3. maja 1923 ob 11. uri dopoldne s pozdravom na vse navzoče ter prečita sledeče poročilo Upravnega sveta:

Slavni občni zbor! Preden predložimo svoje poslovno poročilo, smo dolžni spomniti se težke izgube, ki je zadela pred kratkim naš zavod: dne 27. marca 1923 je preminul član našega nadzorstvenega sveta g. dr. Karel Verstovšek. Kot v svojem javnem življenju je bil tudi v združništvu neumorno delaven, nesebičen, požrtvovalen. Z ljubeznijo je pospeševal interese našega zavoda, zlasti ustanovitev ter napredek naše podružnice Maribor. Ohranimo mu hvaležen spomin.

Pri denarnih zavodih, ki so po svojem naravnem namenu v najožjih zvezah s pridobitnimi krogi, se zrcali razvoj gospodarskega življenja z vsemi ugodnimi in nerazveseljivimi pojavi.

Tudi v preteklem letu so se neprenehoma čutile neurejene povojne razmere, ki so se v marsikaterem oziru še celo poslabšale. K nestalnosti naše valute, povzročeni od inflacije novčanic in od znanih ponesrečenih eksperimentov naše finančne uprave na polju devizne politike, se je v minulem letu pridružila druga kalamiteta, to je trajna napetost denarnega trga. Če je že fluktuiranje mednarodne vrednosti delalo trgovskim in industrijskim krogom velike težave, jih je spravilo naraščajoče pomanjkanje likvidnih sredstev in omejitve kreditov v še hujšo zadrego. Zgodovina prošlosti nas uči, da sledi na vsako perijodo konjunktore čas stagnacije, katerega preživijo le zdrava podjetja, medtem ko izgine vse, kar nima dovolj močnih temeljev.

Naše gospodarstvo se že nahaja v perijodi po konjunkturi ter smo mnenja, da bo ta proces marsikaj prispeval k ozdravljenju splošnega gospodarstva in izrinil iz njega vse, kar ni življenja možno in ne basira na solidni podlagi.

Razvoj našega zavoda je bil v preteklem letu v vsakem oziru zadovoljiv.

Podružnice. Naše podružnice so se že dobro vpeljale, delajo večinoma z lastnimi sredstvi in obetajo za bodočnost še boljše uspehe.

Lastna poslopja. Poslopje centrale v Ljubljani, ki obsega poleg modernih poslovnih prostorov tudi stanovanja skoro za vse oženjene uradnike, je bilo v jeseni prošlega leta dovršeno. Od 2. decembra preteklega leta naprej posluje centrala že v novih prostorih.

Za podružnico v Šibeniku smo zelo ugodno kupili hišo v sredini mesta.

Palača, ki smo jo začeli v preteklem letu zidati v Mariboru, je že pod streho in bo do jeseni tega leta zgotovljena.

Udeležbe pri podjetjih. K našemu concernu spadajo sledeča podjetja: 1. Tovarna klobukov «Šešir» d. d. Škofja Loka. 2. Tovarna izdelkov iz pločevine in kovin Emil Lajovic in drug d. d. Ljubljana. 3. Tovarna zaves «Stora» d. d. St. Vid nad Ljubljano. 4. Zavod za impregniranje lesa, d. d. Ljubljana. 5. Prva ljubljanska konfekcijska tovarna «Odele», družba z o. z., Ljubljana. 6. Tovarna ogledal in brušnega stekla «Kristal», d. d. Maribor. 7. Tovarna pohištva in lesna industrija «Atlas» d. d., Novi Sad. 8. «Svetla» d. d. za žarnice, elektrotehniko in automaterijal, Ljubljana. 9. Termotehnični zavodi, d. d., Zagreb.

Razen tega smo udeleženi še pri sledečih tvrdkah: 1. Tovarna verig, d. d. Lesce. 2. Splošna stavbena družba, Maribor. 3. Tovarna za dušik, Ruše. 4. Jugoslavenski Kremenetzky zavodi za žarule in elektriko, d. d., Zagreb.

Vsa podjetja so dobro uspevala. Tovarna zaves «Stora» je izplačala za prošlo leto 12 odstot. dividend, tovarna klobukov «Šešir» tudi 12 odstot. dividend, «Svetla» d. d. bo izplačala najmanj 10 odstot. in tovarna izdelkov iz pločevine in kovin Emil Lajovic in drug, d. d. najmanj 12 odstot. dividend. Tovarna pohištva «Atlas» d. d. v Novem Sadu je po prezidavi v svrhu povečanja začela še le s koncem leta s polnim obratovanjem in obeta najboljši uspehe. Bilançe ostalih podjetij niso še zaključene, bodo pa ugodne. Interesno skupnost s Sveopčo Znanstveno banko v Zagrebu bomo v najkrajšem času preuredili.

V prvi polovici preteklega leta je imel naš zavod K 24.000.000.—, v drugi polovici K 48.000.000.— popolnoma vplačane delniške glavice. Vloge so narastle preko 400 milijonov kron.

Rezervni zaklad znaša K 11.300.834.41 in se zviša z letošnjo dotacijo na K 11.568.271.78 redna rezerva K 405.503.74 azijska K 11.162.768.04). Celokupni promet našega zavoda je znašal v preteklem letu 19 milijard kron.

Čisti dobiček za prošlo leto K 5.348.747.35 in nam omogoča predlagati izplačilo 12 odstot. dividend.

Dividenda se bo pričela izplačevati dne 15. t. m. pri centrali v Ljubljani, pri njenih podružnicah in pri afilijaciji v Novem Sadu.

Poročilo se odobri. Nato se izvoli upravni svet za dobo treh let. Izvoljeni so vsi stari upravni svetniki. Istotako v nadzorstveni svet. Samo namesto umrlega dr. Karla Verstovška pride ravnatelj dr. Jerovšek iz Maribora.

Živinoreja v naši državi. Po statistiki, ki jo je izdala država imamo v naši državi 5.372.852 ovc, 4 milijone 959.293 goved, 3.372.852 svinj, 1.069.293 koz, 1 milijon 66.293 konj, 84.200 oslov in mul in 51.480 bivolv. V celi državi imamo 15.074.156 perutnine. Največji del pripade na severno Srbijo, ki ima 4.035.602 komadov perutnine. Za njo pride Hrvatska in Slavonija s 3 milijoni 734.605 komadov. Najmanj perutnine ima Bosna in Hercegovina. Čebelarstvo je zelo razširjeno ter imamo v celi državi okrog 543.164 panjev čebel.

Ena najlepših razglednih točk Slov. Štajerja je Sv. Rok nad Šmarjem s svojo znamenito cerkvijo in križevim potom. Sv. Roka najrajši in v velikem številu posečajo gostje in letovičarji iz Rogaške Slatine. Vsak gost, ki obišče to razgledno točko slovenskega raja, bi se rad tudi natančneje poučil o zgodovini cerkve sv. Roka in postanku križevopornih kapelic. O cerkvi sv. Roka in Križevem potu je izdal rajni škof Napotnik opis v posebni knjigi, katere pa ni dobiti. Marsikateremu duhovniku leži ta knjiga kje v prahu in nikdo se ne zme ni za njo, ako pa bi bila pri Sv. Roku, pa bi jo obiskovalci z zanimanjem prebirali. Vse one gg. duhovnike, ki lahko pogrešajo to knjigo, prosimo, naj jo pošljejo na uredništvo našega lista, da bo potem od tukaj romala na pristojno mesto.

Najlepše darilo za birmance je lep rožni venec in lep molitvenik. Betre opozarjamo, da ima Tiskarna sv. Cirila v Mariboru veliko izbiro takih molitvenikov in rožnih vencev po primeroma zelo nizkih cenah, zato vsem botrom toplo priporočamo, da si v Cirilovi tiskarni nakupijo ta darila. Dobijo jih lahko tudi po pošti.

Iz Maribora.

Gospod župan so si premislili. Dne 2. maja bi se naj bila izvršila demisijska župana g. Grčarja in odstop vseh socijalističnih občinskih svetnikov. Mariborski volilci so dne 18. marca dali Grčarju in njegovi večini tako nezaupnico, da bi vsak drugi pošten politik moral izvajati konsekvence. A Grčar se drži županske stolca, kakor cek kože. Nam je to prav. Občinski voz je v takem blatu, da ga ne bo mogoče dvigniti. Stvar je samo ta, da bodo davkoplačevalci in prebivalci sploh trpeli ogromno škodo. Sicer pa vemo, zakaj si Grčar ne upa demisionirati.

Mariborski orjunci v št. Lovrencu pri Mariboru. Zadnjo nedeljo so prišli k nam na obisk napadalci invalida Goleca in nekulturni razbijači tiskarskih strojev Cirilove tiskarne, mariborski orjunaši. Ugnezdili so se v šmelcerjevi nemškutarski gostilni. Mislili so, da bodo lahko za pomoč pri ustanovitvi orjunaške podružnice. Ker pa naši pametni domačini ne marajo tovarišje z razbijači in zaželjenega občinstva ni bilo na zborovanje, so se seveda odeljali z večernim vlakom nazaj v Maribor. Sestanku mariborskih orjunašev pri šmelcerju je kimal naš velezmožni župan Pernat s priveskom Pisnikom, junaški ubežnik pred Italijani nadučitelj Arko, ljubček Tilike in Emice učitelj Kavčič, je tični kandidat pokopališča Tonč in živinozdravnik, ki je bil pripravljen, da jim vsak čas pušča preveč razgret in z demokratskim strupom zastrupljeno kri. Ker je pa kmalu zapihljal hladen pohorski veter, se jim je kri pomirila in so rekli, da bodo šli rajši med domače pastirje, ki se razumejo ravno tako dobro na bič, kakor mariborski orjunaši, ki jim je razbijanje in pretep kulturno delo.

V orjunki album. Ne vem, če ga imajo ali ne, vsekakor pa bi bilo dobro, da si ga nabavijo in v sliki ohranijo spomin poznim rodovom može, ki so v letu 1923 bili boj za «svete nacionalne cilje». Bil sem v nedeljo pri «Gambrinu» na prireditvi Kršč. ženskega društva. Vse je bilo lepo in prijetno. Ker pa je tako menda že v prirodnem zakoniku, ožive v mraku narava od ščurkov in podobne parazitske golazni. Tudi pri «Gambrinu» je z nočjo prilezlo na dan več take golazni, ki je med poštenjaki znana pod imenom orjunci. No, mi se jih nismo posebno ustrašili, četudi se mislili, da nas ob njihovem prihodu vzame najmanj vrag. Pogrešali smo samo amaterja, ki bi bil fiksiral gugajoče se postave nadebudnih orjuncev. Bili so okoli sebe s palicami, za-

letavali se v naše ljudi kot pijane muhe, ob sviranju himne «Naprej» plesali znani twosteepest-ples, vse skupaj pa zabelili s pristnimi laškimi kletvicami. Naši reditelji so jih pustili v miru v globoki zavesti, da bi bilo za roko poštenjaka umazano, dotikati se blata. Nismo se pa mogli ubraniti globoko tragičnega čustva: Ali je ta mladina up naroda? Ali ni v teh izžetih kreaturah pogažena nacionalna ideja za katero smo se borili, ko so se pobalinov ala neki Kralj, ki menda sliši na ime — Fredo, držale še plenice, pogažena z gnojnico alkoholizma, perversnosti in pretepaštva? Bo že tako, sicer ne bi bilo treba poročati o napadu na p. Pavla Potočnika. Videat, Orjuna!

Napad na vojaka. V nedeljo ponoči okrog polnoči je bil v Studencih napaden nek vojak Hrvat od neznanih tolovajev. Ko so na njegovo vpitje prihiteli občani, so našli vojaka oblitega s krvjo v nezavesiti ležati, napadalci so pa zbežali v temno noč. Čez nekaj časa, ko je prišel spet malo k zavesti, so ga vprašali navzoči: «Kdo in zakaj so ga napadli?» On pravi, da ne ve ničesar, kdo ga je in tudi ne, zakaj so ga. Samo znano mu je, da so bili Slovenci. Kakor se je pozneje konstatiralo, je imela zopet Orjuna svoj umazan kšeft in je začela ogrožati celo okolico. Upamo, da se bo orožništvu posrečilo priti tudi tem razbojnikom na sled.

Orjunki ples. Mariborski orjunci se udeležujejo glede kulture na vse strani. Gojijo vse «kulturne» panoge, med temi tudi ples. Danes po noči so se orjunci proslavili kot plesalci kola med tulenjem sokolske himne v Frankopanovi ulici ravno pred stražnico in sicer ob pol drugi uri ponoči. Bili so pijani, vteli so se v krogu, tulili sokolsko himno in budili mirno speče prebivalstvo, ki je vzbujeno iz spanja gledalo skozi okna in marsikateri je spustil v noč upravično opazko: to so afrikanski črnci, ne pa Slovenci. Vsak razjarjeni gledalec tega kanibalskega plesa orjuncjev, kakor hitro je slišal, da so to orjunci, se je odmaknil od okna v nevolji, daleč smo prišli, da smejo pijani pobalini nemo teno prirejati svoje divjaške orgije kar tik pred policijsko stražnico, ne da bi jih kedo pozval k redu in miru.

Na radikalni krst se pripravlja mariborski policajdemokrat advokat dr. Igo Janc. Eden najbolj čistokrvnih policajdemokratov in vročokrvnih orjuncjev je advokat dr. Janc. Janc je eden glavnih duševnih voditeljev mariborske Orjune, v njegovem stanovanju se največkrat tako po tihem v poznih nočnih urah zbira akcijski odbor Orjune in ravno potom orjunaških razbojstev in pretefov je hotel napraviti g. Janc reklamo za svojo pisarno. Ker je pa Janc reklama sokolaškega in orjunskega nasilja bridko goljufala, bo sedaj krenil v najkrajšem času pod zaščito radikalov, kamor je že pribežal tudi njegov orjunki sodrug dr. Cazafura. G. Janc že javno govori, da se je zmotil in varal glede demokratske stranke, ki ni več državotvorna in njemu je ravno državotvornost nad vse. Da g. Janc ne izgubi državotvornosti, se bo prekrstil v radikala. G. Janc se ne bo prekrstil iz prepričanja, ampak misli in upa, da bo imel kot radikal večjo klijentelo, a se vara, ker sta ga že prehitela dr. Müller in dr. Ravnik. Dr. Janc pač pride vedno prepozno do pravega spoznanja, ki bi tudi nekaj neslo njegovemu nenasitljivemu žepu. Kaj bo neki rekel dr. Kukovec, ko mu bo uskočil tako policajdemokratsko ugledni pristaš kot je n. pr. g. dr. Nace Janc?!

Znani «revident» Jaklič, ki je znan kot divjaški orjunc, ima zopet lepo aferico. Svojim podložnim ključavničarjem-železničarjem je zapovedal, da naj nesejo razno kovinsko robo prodajat trgovcem. Kdor ni slepo ubogal, mu je Jaklič zagrozil z odpustom. Nekaj časa je to šlo. A Jakličeve kupčije so se poštenim železničarjem vendarle zdele preobitne. Javili so pristojnim predpostavljenim. Kakor slišimo, pa se proti Jakliču ne postopa, pač pa roti Jakličevim žrtvam. Cel Maribor, posebno pa železničarji na glavnem kolodvoru poznajo Jakliča kot brutalnega človeka; tudi so znane njegove «kupčije». Ker železniška uprava — vsaj na glavnem kolodvoru — noče proti orjuncem Jakliču in Škerjancu ničesar ukreniti, je poskrbljeno, da bo višja inštanca še tle dni poučena o vseh lumparijah in «kupčijah» obeh orjunkskih generalov.

Na vojaško bolnico v Mariboru je prišel namesto prejšnjega poveljnika podpolkovnika Gorenčana major Justin, Slovenec. Novi poveljnik se je lotil z vso vne mo čiščenja in preureditve bolnice, ki bo dobila za nekaj tednov lice prave bolnice. V bolnico bodo v najkrajšem času napeljali elektriko. Za vstrajno delo bode g. majorju hvaležna cela garnizija.

Invalidski shod v Mariboru, ki bi se naj dne 13. maja 1923 vršil, se vsled odloka izvršnega odbora v Ljubljani preloži. Kedaj se bo isti vršil, bo pravočasno naznanjeno. — Udruženje vojnih invalidov v Mariboru.

Kdor pri zadnjih volitvah (18. marca) ni smel voliti, naj se takoj oglasi v tajništvo SLS v Cirilovi tiskarni. V imeniku manjka več sto naših somišljenikov.

Okrajni glavar g. dr. Lajnsič je dne 7. t. m. zopet prevzel vodstvo okrajnega glavarstva.

Strajk pekovskih pomočnikov traja dalje. Zahtevajo 25 odstot. zboljšanje plač in plačilo osem dnevnega dopusta. Pekovski mojstri trdijo, da bi morali v slučaju, ako jim dajo ta priboljšek, zvišati ceno kruhu za 25 odstot. To se pravi kruh zopet silno podražiti.

Ne odklonite prošnje! Borec se celo sezono z javnosti neznanimi težkočami nam je Ljudski oder v Mariboru v svoji prvi sezoni oskrbel 15 uspešnih gledaliških predstav. Vse te predstave so bile jasen dokaz, da je Mariboru Ljudski oder potreben, potreben za one, ki so tudi vredni gledališča, a jim pomanjkanje gmočnih sredstev užitke istega zabranjuje. Žal, konec sezone Ljudskega odra ne prinaša oddiha in veselja, temveč

novih skrbi, kako kriti deficit in celo znaten deficit sezone. Ljudski oder pričakuje, da bo mariborska javnost sprejela z dobro voljo in odprtih rok one, ki bodo dne 9. in 10. maja 1923 v njegov prid prodajali cvetlice in listke.

Gospodične, ki so pripravljene podpirati plemenito stremljenje Ljudskega odra v dnevi 9. in 10. maja, prosi pripravljani komite za nabiralni dan, da se zglase tekom 7. in 8. maja v pisarni Ljudskega odra v kazini (uradniška menza).

Krščanska ženska zveza priredi na Vnebohod, dne 10. maja ob 5. uri popoldne gledališko predstavo v dvorani Narodnega doma, »Goslarica naše ljube Gospe«. Ker je čisti dobiček namenjen v dobrodelne namene, vabi k ubilni udeležbi odbor.

Slovesnost blagoslovitve nove društvene zastave Krčevinske ženske zveze v Mariboru, ki se je vršila preteklo nedeljo, dne 6. majnika, se je izvršila kar najslavnejše ob krasnem vremenu in mnogobrojni udeležbi. Na predvečer slovesnosti je priredila godba Katoliške omladine podoknico kumici, odnosno obitelji Obratnovi. Naslednji dan v nedeljo, so imele članice KZZ, zjutraj ob 6. uri v stolnici službo božjo s skupnim sv. obhajilom. Takoj po 8. uri so se že začela zbirati razna društva in članice na Slomškovem trgu pred stolnim župniščem, kjer je že bila navzoča godba za sprejem gostov in kumice, ki so došli okrog 9. ure. Točno ob pol 10. uri se je razvil lep spreved izpred stolnega župnišča v stolnico ob spremljanju godbe. Ob pol 10. uri je g. kap. vikar dr. Matek blagoslovil novo zastavo, nakar se je pričelo pomenljivo zabijanje žeblicev. Za tem je imel gospod kap. vikar, slavnostno pridigo in po isti pontifikalno sv. mašo. Okrog 12. ure se je pomenljiva slovesnost končala. Popoldne ob 2. uri se je pričela pri Gambrinu vrtna veselica združena z ženskim zborovanjem, ki se je pričelo ob treh. Prva je govorila gospodična Cilka Krekova. Njen govor je bil venec lepih nalog krščanskih ženskih organizacij. Kot drugi je govoril g. dr. A. Medved. Njegov govor je mariborsko ženstvo navdušilo še za večje in požrtvovalnejše delo v blagor bližnjega. Govorila še je nato zastopnica ptujske Marijine družbe, koja se je slovesnosti udeležila z zastavo. — H koncu se je v imenu KZZ, njen svetovalec g. Krepek zahvalil vsem gostom, prijateljem in podpornikom, za njih naklonjenost, podporo in obilno udeležbo, kakor tudi vsem članicam, godbi Katoliške omladine in vsem, ki so na katerikoli način pripomogli, da se je ta slovesnost na tako lep način izvršila in tako pokazala moč mariborske ženske organizacije. Ob koncu še je pozdravil ravnokar došle goste, med temi g. kap. vik. dr. Mateka, stol. dekana dr. Tomažiča, vseučiliškega profesorja dr. Slaviča in druge. Za tem se je razvila prijetna zabava. Vsa slovesnost bo mnogo pripomogla k nadaljnjemu razvoju KZZ v Mariboru in okolici, ki že šteje danes okrog 800 zavednih članic. Dal Bog, da v tem duhu že z naprej deluje v čast organizacije in bližnjemu v korist.

Razglas mestnega magistrata. Z ozirom na množične tatvine perutnine v mariborski okolici odreja mestni magistrat mariborski, da se mora vsak prodajalec perutnine izkazati z občinskim potrdilom svoje občine, da je to njegova last, kakor je to že vpeljano za sadje in grozdje. Prestopki se bodo kaznovali po tržnem redu. Predstoječi oglas stopi v veljavo z 1. junijem 1923.

Na živinskem trgu v torek, dne 8. maja je bilo izvanredno mnogo živine (nad 500 glav). Cene so pri slabšem blagu padle za 2—6 K pri kg žive teže. Le debeli voli so se zvišali za par kron v ceni. Izvoznicarjev je bilo malo na trgu.

Seno je na zadnjem tržnem dnevu padlo v ceni od 900 na 600 K pri 100 kg.

Dušica.

Roman v treh delih. Angleški spisala B. Orczy. Prevedel Paulus.

4

«Kak voz?» je vprašal Bibot roboto.

«Stara babnica je bila pri njem —. Pokrit voz —.»

«Cel tucat jih je šlo tod mimo —.»

«Starka, ki je pravila, da ima njen sin kugo —?»

«Da —.»

«Spustili ste ga skozi vrata —?»

«Proketo —!»

Bibotova bakreno rdeča lica so se pobelila kakor stena.

«Na vozu je bila skrita grofica Tournay in njen sin in njena hčerka —, sami izdajalci, obsojeni na smrt!»

«In babnica —?» je hripavo hlastnil Bibot in hladna groza mu je lezla po hrbtu.

«Groza in strela!» se je drl kapitan. «Zdi se, da babnica ni bil nihče drug nego tisti prokleti Anglež —»

«Dušica —.»

II.

Pri »Zadovoljnem ribiču« v Doveru.

Gospodična Sally je imela polne roke dela.

Veliki lonci, razsežne kozice, dolgouhe ponve so stale v ozki gneči na ogromnem ognjišču, cvrlo, peklo, kuhalo se je, da je debela sopara zavijala prostorno kuhinjo v gost, duhteč dim. Dve kuhinjski dekli sta vrveli okrog, ropotali z noži, vilicami, žlicami in krožniki, vsi zardeli v lica, pa sta našli še vedno časa, da sta si pošepnili zabavno šalo in hihitali, kadar jima je Sally, domača hči, za trenutek obrnila hrbet. Stara Jemina, debela in nerodna, je počasi in med mnogim

godrnjanjem obračala sočno pečenko in mešala po loncih.

«He —! Ho —! Sally!» Je zadonelo že vdrugič iz gostilniške sobe v veselih, razglašanih glasovih.

«Za božjo voljo!» je vzkliknila čez glavo zaposlena Sally, «kaj neki že spet hočejo od mene?»

«Piya seveda!» je godrnjala Jemina. «Mar mislite, da bo stari Hempseed zadovoljen samo z enim vrčem?»

«Ej, oče bi pa že lahko sami prišli po pivu!» je godla Sally in polnila celo krdelo vrčkov z dobrim domačim pivom, po katerem je »Zadovoljni ribič« slovel daleč naokoli. «Saj vedo, koliko dela imamo tu v kuhinji!»

«Oče so vse preveč zaglobljeni s Hempseedom v politiko, ko pa da bi se brigali za kuhinjo!» je mrmrala Jemina.

Sally si je popravila pred ogledalom nagajive kodre in čipkasti robec, nabrala vrčke na drobne prste, kar tri v eno roko, in je smeje se, godrnjaje in vsa zardela pohitela v gostilniško sobo.

Tam seve ni bilo sledu ne o marljivem delu, ki je vrvelo po soparni kuhinji.

«Zadovoljni ribič» je bila stara gostilna in na dobrem glasu. Začneli hrastovi trami pod stropom so pričali o njenih častitljivih letih in polne mize gostov o njeni priljubljenosti. In gostilničar Jellyband je bil mož, ki je mnogo dal na dobri glas svoje hiše — in tudi na sebe je mnogo držal.

Tamle je stal, peči nasproti, košato in samozavestno, širokih pleč in visoke rasti, že nekoliko plešast, pa prijaznega, dobrovoljnega lica, s pipico v ustih. In med tem, ko bi bila njegova mlada lepa edinica potrebovala štirih krepih rok, da bi storila vse delo, ki je slonelo na njenih okroglih ramenih — mati ji je že zgodaj umrla —, se spoštovani Jellyband ni brigal za nobeno reč pri hiši, le politiko je ugibal in razpravljaj s svojimi gostmi, seveda le s tistimi, ki so bili vredni te časti.

In skozi goste oblake dima so se svetili rdeči in srečni obrazi njegovih gostov, zadovoljnih s samimi seboj in še posebej z Jellybandovim pivom. In iz vseh kotov in od vseh strani je donela tista živahna, četudi ne preveč duhovita govorica, ki se zbudi pri nekaterih vrčkih dobrega piva, so se oglašali vzkliki in smehi in vesele napitnice.

Večinoma so bili sami doverski ribiči, ki so obiskovali Jellybandovo gostilno, in ribiči so, kakor je znano, vedno zelo žejni ljudje. Ves dan so na morju in vsrkavajo slani morski zrak in njihova grla so osušena in osoljena, ko pridejo na obrežje. Zato je umljivo, da je bil »Zadovoljen ribič« vedno poln.

Pa Jellybandova gostilna je bila še tudi nekaj več, nego samo preprosto shajališče žejnih ribičev.

Poštni voz iz Londona v Dover se je redno tukaj ustavljal in vsi popotniki, tisti, ki so prišli preko »Rokava« iz Francije, in tisti, ki so potovali iz Londona v Dover in od tam na celino, — vsi so se seznanili s spoštovanim Jellybandom, z njegovimi francoskimi vini in z njegovim dobrim, domačim pivom. —

Dež je nalival tisti dan, proti koncu septembra 1. 1792 je bilo. Vse mesece sem je bilo vreme lepo, jablane in hruške so obetale najlepše upe, — pa teh par dni dežja je grozilo uničiti vsa pričakovanja. Debele kaplje so nagosto udarjale po šipah in močen veter sem od juga je stresal okna.

* Canal la Manche, morska ožina med Anglijo in Francijo.

(Dalje prihodnjič.)

PALMA
Kaučuk potpetnike
in potplate

Prednosti!

Ceneje
in
znatno
trajnije
nego od kora!
Varstvo
proti vlagi
i mrazu!

Železni kralj LIST

nastopi

v soboto, dne 12. maja ob 20. uri (8. uri zvečer)

Gambrinovi dvorani

v zvezi z velikim vrtnim koncertom.

Predprodaja vstopnic pri:

Zlata Brišnik, Slovenska ulica, Jos. Höfer, Šolska ulica, v trafiki Pavla Svetek, Gosposka ulica in Ivo Sušnik v Slovenski ulici 15.

Spodnještajerska ljudska posojilnica

v Mariboru, Stolna ulica št. 6, r. z. z. n. z.

obrestuje od 1. novembra 1922 navadne hranilne vloge, katere se zamore vsak čas dvigniti

po 5%

Vloge na trimesečno odpoved po 5½%, večje in stalnejše vloge po dogovoru od 6% do 6½%.

2-5

939

10. maja

Dirka
na Teznu

PREVZELA IN NA NOVO UREDILA SVA

GOSTILNO PUNTIGAM

V MARIBORU, MLINSKA ULICA ŠT. 23.

Imela bova vedno najboljšo vino, sveže pivo in dobro kuhinjo. — SPREJEMO SE TUDI ABONENTI. — Na novo urejen vrt, sobe za društva in klube, dvorana za shode, veselice in ples. Priporočava se

Hinko in Julijana Vidmar, gostilna Puntigam.

ANGLEŠKO SUKNO!

4-6

226

vseh vrst ravnokar došlo! CENE NIZKE!

FRANC MASTEK, Maribor, Glavni trg 16

Poštni nameščenci na obroke!

Lepo posestvo

pol ure od postaje, hiša, 2 orala njive in sadonosnika, 2 orala gozda se proda za 75.000 Din. Naslov v upravnistvu. 1-2 247

Knjigovodja-bilancist

Išče službe, nastopi takoj, ponudbe pod »Samostojen« pošto ležeče, Maribor. 1-2 248

Za birmance!

Velika izbira gotovih oblek po nizki ceni priporoča I. VEZJAK, konfekcija, Maribor, Vetrinjska ulica 17. 1-251

OVES

krompir, koruzo, opeko, cement, drva, premog, slamo seno vedno vsako množino ANDREJ OSET, Maribor. Aleksandrova c. 57, tel. 88 7-10 208

Klavnica in mesarija

v občinskem domu št. 11 v Slov. gor. se da s 1. junijem v najem. Pogoji so razvidni pri občinskem uradu, prošnje se naj vložijo do 12. maja 1923 tam. 2-2 234

MOTOR

na bencin in petrolej 4-5 HP se proda. Več se poizve pri g. Ivanu Petek na Hardeku pri Ormožu. 3-3 237

Organist samski se sprejme takoj. Plača po dogovoru. Kje; pove uprava. 462

OVES

Inserirajte!

OVES